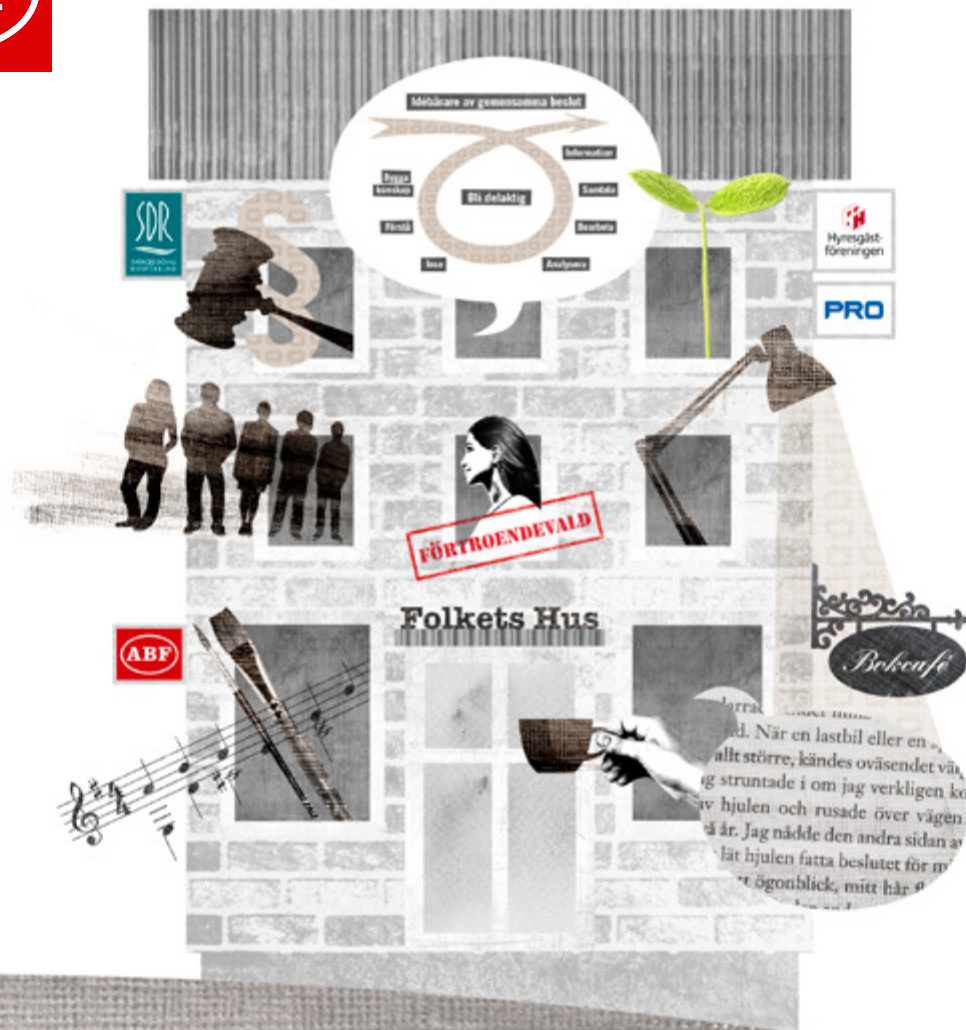

Studieorganisatör i föreningen

Innehållsförteckning

Vår idé	
– Aktiva folkrörelser med folkbildningen som metod!	4
Till dig som är studieorganisatör	6
Till dig som ska handleda	8
Studieorganisatör i föreningen	11
Folkrörelsevärlden, föreningslivet och folkbildningen	
Några efterord inför framtiden	46
Egna anteckningar	50

Vår idé

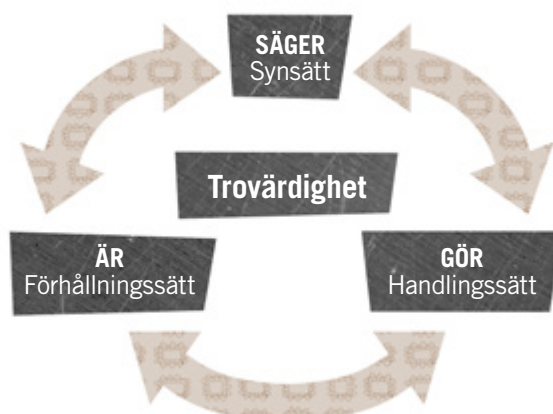
– Aktiva folkrörelser med folkbildningen som metod!

4

Vi tror på aktiva folkrörelser som förändringskraft och demokratibyggare. Demokrati är bra mycket mer än det som sker i de parlamentariska församlingarna. Folkrörelsernas betydelse för vår demokrati är unik och avgörande. De samlar och bildar folk, de driver på och de påverkar. Folkrörelserna fyller demokratin med kött och blod.

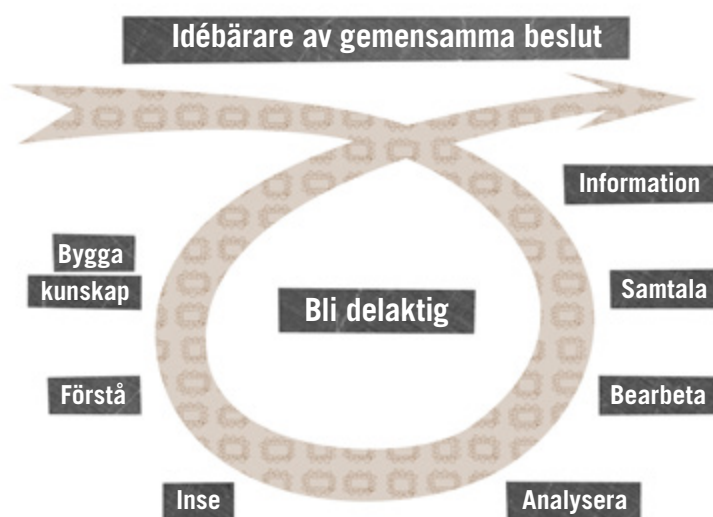
Folkrörelsernas metod är folkbildningen. Vi menar att förutsättningen för att bygga aktiva folkrörelser handlar om ett folkbildningsmässigt synsätt, handlingssätt och förhållningssätt. Vackra stora ord och politiskt korrekt javisst, men vi menar allvar. Folkbildning för oss är när människor får insikter och bygger kunskap, växer som individer, och tillsammans med andra använder sin nya kunskap.

Vår trovärdighet avgörs av att det vi säger syns i det vi gör, men också av hur vi verkligen är. Synsätt, handlingssätt och förhållningssätt är en helhet som förutsätter varandra. Lika viktigt i alla sammanhang och på alla nivåer. Lika viktigt då vi försöker utveckla demokratin i ett samhällsperspektiv som när vi bygger demokrati i vår förening.

Vi menar att vardagsarbetet i våra föreningar är själva grunden och basen för ett större demokratiarbete. I föreningarna samlas folk kring gemensamma idéer, samtalar, analyserar och bearbetar. Insikter växer fram, vi förstår hur saker hänger ihop, ser samband och helheter. Vi är med i en lärprocess och börjar bygga kunskap.

Inte nog med att vi inlett ett lärande, vi blir också delaktiga i en process där vi så småningom blir överens och tillsammans fattar beslut. När besluten väl ska genomföras är det våra gemensamma beslut. Vi har hela bakgrunden, vet varför och har idén i oss. Vi har blivit idébärare av gemensamma beslut, vi har praktiserat demokratiarbete, och vi gör det på ett folkbildningsmässigt sätt.

Vi tror på idén om aktiva folkrörelser som vill och vågar använda folkbildningen som metod. Det krävs mod av en organisation att släppa loss folkbildningen eftersom den föder idébärare. En engagerad och drivande idébärare tänker själv, tänker nytt och gör nytt, och kan då uppfattas som hotfull. Vi menar att en folkrörelse värd namnet måste ha det modet!

Irith Blum och Klas Stjärnehag
Blommor & Stjärnor
Idéutveckling

Till dig som är studieorganisatör

6

Du är vald och utsedd till att ansvara för studierna i din förening. Ett fint, viktigt och spännande uppdrag som du kan göra hur mycket som helst av.

Men inte sällan beskrivs uppdraget som att du bara ska rekrytera deltagare till utbildningar som någon annan planerat och bestämt.

Nöj dig inte med att vara informatör och uppsökare – du kan göra mycket mer av uppdraget som studieorganisatör!

Du kommer snart att upptäcka hur mycket det går att göra inom studieområdet. Allt från utbildningar för blivande intresserade medlemmar, till utbildningar för de som väljs till förtroendeuppdrag i föreningen. Men det behöver inte stanna där. Kunskap är aldrig tung att bära. Kanske är din förening betjänt av en bredare studieverksamhet än det snäva föreningsperspektivet? Reflektera över vad det innebär om ni också tänker bildning och kultur!

Du kommer inse att uppdraget som studieorganisatör ger dig inflytande, och du kommer att kunna påverka föreningens verksamhet och utveckling. Studieverksamheten är ofta inkörsporten till ett kommande föreningsengagemang. Den är också motorn som ger energi för fortsatt engagemang och utveckling. Reflektera över hur du på bästa sätt ska använda ditt inflytande!

Du kommer förstå att du är en del i helheten för din förenings verksamhet. Studieverksamheten ska bidra till att ni styr mot föreningens vision och når uppsatta mål. Vi människor lär så länge vi lever, men organisationer lever bara så länge de lär. Reflektera över studiernas roll och ditt ansvar för att möjliggöra en levande förening där verksamheten utvecklas!

Du kommer uppleva hur inspirerande och utvecklande det är för dig själv att ansvara för och arbeta med föreningens studieverksamhet. Det

ska vara roligt och stimulerande att vara föreningsaktiv. Reflektera över hur du tar vara på den energi uppdraget ger dig!

Du kommer inse att ditt engagemang i föreningen är grunden för ett mycket större demokratiarbete. Den svenska demokratin är bra mycket mer än det som sker i de parlamentariska församlingarna. Våra folk-rörelser och det lokala föreningslivet har haft en avgörande betydelse för vårt demokratibygge. Demokrati är inte ärftligt utan måste erövrats varje dag. Reflektera över din roll i detta större sammanhang!

Till dig som ska handleda

8

Du som ska handleda studieorganisatörer under deras utbildning har en mycket viktig roll. Ditt uppdrag kommer att vara krävande, du måste ha ett folkbildningsmässigt förhållningssätt och du måste kunna engagera deltagarna. Samtidigt kommer det att vara roligt, stimulerande och lärande för dig själv. Vi brukar lite skämtsamt säga att handledaren troligen är den som kommer lära sig mest. Påståendet rymmer nog en hel del sanning. Se det som en utmaning!

Avgörande när du ska handleda är att du ser deltagarna. Den danske filosofen Sören Kierkegaard uttryckte det så här i *"Till eftertanke"*:

**"Om jag vill lyckas med att föra
en människa mot ett bestämt mål
måste jag först finna henne
där hon är och börja just där."**

Du kommer att möta deltagare från den lilla föreningen som drivs på fritiden, men också från den stora fackklubben där studieverksamheten är en del av arbetstiden. Du kommer möta deltagare med olika förkunskaper och skiftande erfarenheter. Du kommer möta deltagare som uppfattar sitt uppdrag olika och som kommer att ha varierande ambitionsnivå.

Behov och förutsättningar kommer alltså att skifta och se olika ut. Din framgång som handledare avgörs av att du ser detta och att du bygger utbildningen utifrån deltagarnas behov och förutsättningar. Gå inte i fällan att tro att du ska lära ut allt du kan, det är deltagarna som ska

lära in. Din skicklighet som handledare handlar mer om vilka frågor du ställer än vilka svar du ger. När du handleder ska ditt förhållningssätt vara att visa på möjligheter och öppna dörrar för deltagarna. Lärandet sker när deltagarna ser möjligheterna och tar klivet in genom dörren.

Några tips inför din planering:

Analysera deltagarna – erfarenheter, förkunskaper och ambitionsnivå.

Arbeta deltagarstyrt – planera tillsammans med deltagarna.
Varva teori och praktik – hellre längre över tiden än koncentrerat.

Hemuppgifter mellan utbildningstillfällena – koppla till deltagarnas egna verklighet.

Reflektera mera – arbeta med ständig uppföljning och återkommande utvärdering.

Vår ambition är att detta studiematerial ska vara användbart oavsett hur dina deltagare ser ut. Vi utgår ifrån att du som tagit på dig uppdraget att handleda studieorganisatörer har ett folkbildningsmässigt synsätt. Längre fram i studiematerialet finner du en del metodtips och arbetsblad. Vi hoppas att de ska underlätta för dig att använda ett folkbildningsmässigt handlingsätt. Med ett folkbildningsmässigt förhållningssätt är vi övertygade om att du kommer handleda med framgång.

Föreläsning
Tisdag kl 18–19

Arr: Föreningarnas Förening

Studieorganisatör i föreningen

Stina & Johanna
GÅR PÅ FÖRELÄSNING

Stina, en ung tjej på knappt trettio, stannar en dag till utanför Folkets Hus på orten där hon bor. Hon läser på en affisch om ett föredrag som låter spännande. "Folket Hus?", tänker Stina. Hon har varit där på en rockkonsert. "Där brukade väl också var en massa kvällskurser?" Det verkar mest vara det där "ABF" som finns i huset, och som också på något vis verkar vara inblandat i föredraget. "Strunt samma", tänker Stina. Föredraget väcker hennes nyfikenhet. Kanske kan hon få med sig sin kompis Johanna så hon slipper gå dit ensam ...

Tjejerna gör följe och tar sig till Folkets Hus. Det blir en spännande föreläsning, och de lär sig en hel del. Föreläsaren verkar kunnig med stor erfarenhet, men framför allt är hon duktig på att tala så att alla i publiken förstår. "En riktig folkbildare", hör de någon i publiken säga. Vad de nu kan mena med det ...

Föreläsningar

Den allra enklaste formen av att lära sig är nog att gå på ett föredrag och lyssna till någon som är insatt i ett ämne. Föreläsningar kan väcka intresse, och är ofta inkörsporten till ett fortsatt lärande.

Föreläsningsverksamheten har på senare år ökat och utgör på många orter en stor del av ABFs verksamhet. Inte sällan i samarbete med någon förening som är medlem i ABF.

ABF kan tipsa dig om intressanta föreläsare och hjälpa till med kontakten. När ABF gör föreläsningsturnéer kan din förening var med som medarrangör. Du kan göra föreläsningen i samverkan med Folkets Hus och hålla till i deras lokaler. Eller varför inte samverka med någon annan förening som kan vara intresserad? Samarbetsmöjligheterna är många.

TIPS!

Du som funderar på att göra en föreläsning kan ta hjälp av *ABFs Arrangörshandbok* som är full med praktiska tips.

På ABF Play (www.abfplay.se) hittar du en mängd inspelade föreläsningar som du kan använda i verksamheten. Ibland sänds föreläsningar och andra kulturarrangemang direkt på nätet. Kontakta din ABF:are så får du veta mer.

Stina & Johanna **GÅR PÅ MÖTE**

På föreläsningen som Stina och Johanna besökte var det någon från den arrangerande föreningen som hälsade välkomna och som också sa några avslutande ord. Han hette visst Leif och var ordförande. Han verkade lite formell, inte alls lika "spännande" som föredraget, men han bjöd in till ett föreningsmöte där man skulle tala mer om ämnet. Kanske skulle de gå på sitt första möte ...

"Jag hälsar alla välkomna och förklarar mötet för öppnat", börjar Leif. Sen följer en massa obegripligt om dagordningar, mötessekreterare, justerare och annat. "Var har vi hamnat?", tänker Stina och Johanna. Efter en stund kommer man äntligen till det viktiga, punkten där man skall diskutera föreläsningen. Ordförande Leif gör en kort sammanfattning av föreläsningen och lämnar sedan ordet fritt. Det blir ett spännande samtal, fast det är lite jobbigt att man måste begära ordet. Lite imponerade blir de av Malin och Erik, ett par i deras egen ålder, som pratar så man förstår. De verkar ha varit med i föreningen ett tag ...

Med på mötet är också Kajsa, en häftig tjej några år äldre än de själva. Efter en stund förstår de att hon jobbar på ABF, Arbetarnas Bildningsförbund, ett av studieförbunden. Kajsa berättar att om någon vill sätta sig in ännu mer i ämnet kan hon ordna en studiecirkel. "Vad är det?", vågar Johanna klämma fram, och känner sig lite dum när hon frågar. "Ungefär som en workshop, fast man träffas flera gånger", berättar Kajsa ...

Föreningsmötet

Den vanligaste formen att träffas är våra föreningsmöten. Självklart för att få information och besluta om saker, men kanske också för att lära mer. Föreningsmötet, där medlemmarna möts och diskuterar innan man fattar beslut, är själva grunden för vår föreningsdemokrati.

Ett möte kan genomföras mer eller mindre bra, och på många olika sätt. Med lite planering och eftertanke kan våra möten göras till goda lärtillfällen. Mötesteknik är viktigt, men mötesdemokrati är viktigare. Den som leder mötet bör göra det på ett demokratiskt och pedagogiskt sätt.

TIPS!

Medlemsmöten har ofta ett tema och innehåll som gör att de rymmer möjligheter till lärande. Tänk på att ge utrymme för samtal och reflektion.

Styrelsemöten kan också göras lärande. Varför inte låta varje styrelsemöte innehålla något ämne som styrelsen behöver lära mer om?

Stina & Johanna DELTAR I EN STUDIECIRKEL

När Stina och Johanna träffas till helgen med kompisgänget kan de inte låta bli att prata om sitt nya intresse. Kompisarna är så där lagom intresserade, men några lyssnar faktiskt. De hade fått en kursinbjudan av ABF-Kajsa där det stod lite om en planerad studiecirkel. "Så du att Malin och Erik anmälde sig?", säger Stina. "Ska vi också anmäla oss?"

Med lite pirr i magen går tjejerna till första cirkelträffen på Folkets Hus. Det var länge sedan de satt på skolbänken. Förvirringen blir total när Carin som är cirkelledare frågar vad de har för erfarenheter och vad de vill lära sig. Är det inte hon som ska lära ut? Efter första cirkelträffen inser de att studiecirkeln är något helt annorlunda än vad de tidigare stött på. Här är deltagarna i centrum och deras erfarenheter är viktiga. De kan påverka både innehåll och upplägg och man lär av varandra. Carins avslutningsord snurrar fortfarande i deras huvuden: "Jag kan öppna dörrar, men ni måste själva gå in!".

Studiecirkeln

Studiecirkeln är nog det bästa, enklaste och roligaste sättet att lära, en mindre grupp människor med ett gemensamt intresse träffas ett antal gånger för att lära sig något nytt eller fördjupa sina kunskaper. Gruppen handleds av en cirkelledare som ser till att lärandet sker folkbildningsmässigt och med god pedagogik. Som deltagare har du stort inflytande över innehåll och upplägg. Studiecirkeln ger stort utrymme åt alla deltagare och är ett demokratiskt sätt att lära. Studiematerial finns i de flesta ämnen, men skulle det saknas kan ni istället göra en studieplan för cirkeln. Kanske har du hört någon beskriva cirkelns enkelhet med "3x3x3"? Det syftar på de formella minireglerna: tre deltagare, tre träffar, tre timmar varje gång. Det räcker alltså med tre deltagare, men en studiecirkel samlar ofta 6–12 deltagare. Ur det pedagogiska perspektivet är den bästa storleken på gruppen 6–8 deltagare. Tillräckligt få för att skapa individuellt utrymme, och samtidigt tillräckligt många för att skapa spänst och kreativitet. Det är i samspelet mellan deltagarna, cirkelledaren och studiematerialet som ny kunskap växer fram.

TIPS!

Det finns en del enkla formella regler kring studiecirklar. Titta på ABFs hemsida, eller ännu hellre, kontakta din lokala ABF:are, så får du alla frågetecken uträtade.

Din lokala ABF:are hjälper dig sedan också med allt som ska ordnas kring studiecirkeln. Det kan handla om materialbeställning, kallelser, lokaler, cirkelledare med mera.

Ofta har föreningarna medlemmar som är sak- och ämneskunniga, men som behöver lära sig mer om pedagogik och metoder. ABF hjälper självklart till med pedagogisk grundutbildning.

Stina & Johanna

BLIR AKTIVA MEDLEMMAR I FÖRENINGEN

Studiecirkeln träffas fem gånger och handlar om föreningen. Varför bildades en gång organisationen som föreningen ingår i, vilka är organisationens mål, hur ser den lokala verksamheten ut som föreningen bedriver på orten, hur kan man som medlem vara delaktig och påverka beslut, och mycket annat ...

Stina och Johanna bestämmer sig för att bli aktiva medlemmar. Efter alla goda samtal de varit med om i studiecirkeln känner de att de vill vara med och verka för föreningens syften och mål. Dessutom har de lärt känna flera spännande personer, inte minst Malin och Erik, som de dessutom varit på puben med. Och cirkelledaren Carin som i början verkade lite flummig visade sig vara en mycket klok kvinna. Hon är visst med i föreningens styrelse och sköter studierna. Kanske därför som hon också är cirkelledare?

Föreningslivet

Ofta sätter vi likhetstecken mellan demokrati och vår rätt att rösta vart fjärde år. Men demokrati är bra mycket mer än det som sker i de parlamentariska församlingarna. Vår demokrati vore ganska urvattnad utan våra folkrörelser och det lokala föreningslivet.

Folkrörelserna och föreningslivet har haft en avgörande betydelse för vårt demokratibygge. Demokrati är inte ärftligt utan måste erövrats varje dag. Du kommer inse att ditt engagemang i föreningen är grunden för ett mycket större demokratiarbete.

Att vara föreningsaktiv är en god skola för demokratiska medborgare. Du inser snabbt att du och jag, hon och han, tillsammans blir ett vi. Föreningsliv handlar om att göra saker tillsammans, om gemenskap, om gemensamma mål, om spelregler vi formar tydligt och uttalat.

Inom föreningslivet finns ett organiserat lärande i form av föreläsningar, studiecirklar och kurser. Men det finns också ett oorganiserat vardagslärande som pågår hela tiden. Att vara föreningsaktiv är i sig lärande.

TIPS!

Ta vara på det vardagslärande som föreningslivet erbjuder.

När ni följer upp en verksamhet ni genomfört, ställ er frågan vad ni kan lära av era erfarenheter.

Stina & Johanna

BLIR FÖRTROENDEVALDA I FÖRENINGEN

För Stina och Johanna följer en tid då de vidgar sina vyer och lär sig en massa. De upptäcker hur inspirerande det är att vara med i en förening och tillsammans med andra arbeta för gemensamma mål. De upplever en gemenskap de inte stött på tidigare i andra sammanhang. Utan att själva vara riktigt medvetna om det är de på väg att bli föreningsmännskor. När valberedningen inför föreningens årsmöte frågar om de vill bli ersättare i styrelsen svarar de spontant: "Ja visst!"

På första styrelsemötet, som genomförs i föreningslokalen i Folkets Hus, finns det en punkt om studier. Studieansvariga Carin berättar att det ska bli en styrelseutbildning för nyvalda ledamöter. För att få ihop deltagare kommer man att samverka med föreningarna i grannkommunerna. Stina och Johanna är intresserade, men tvekar lite då de hör att det är ordförande Leif som ska hålla i kursen. Han är ju lite formell och traditionell, men de låter sig övertalas. Väl på styrelseutbildningen upptäcker de andra sidor hos Leif. Han brinner för sitt uppdrag, och framför allt förstår de vikten av att ibland vara lite formell så att allt går rätt till.

Funktionsutbildningar för förtroendevalda

De flesta föreningar erbjuder sina förtroendevalda utbildning för de uppdrag de väljs till. Det gäller ju att hålla igång maskineriet, att föreningen fungerar väl och att man klarar av de uppdrag man tagit på sig.

Vi brukar kalla denna typ av utbildningar för funktionsutbildningar eftersom de utgår från de olika uppdragen i föreningarna. De vanligast förekommande är grundläggande styrelseutbildning, ordförande-, sekreterare- och kassörsutbildning. Ofta förekommer också någon form av utbildning för de som har hand om studierna i föreningen.

Föreningar som ingår i större organisationer kan erbjudas funktionsutbildningar inom den egna organisationen. Inte sällan är det ändå ABF som får i uppdrag att genomföra utbildningarna. Ett annat sätt att möta utbildningsbehovet är att ABF samlar deltagare från olika föreningar och organisationer. Normalt ger det ett mervärde att utbilda sig tillsammans med deltagare som har andra erfarenheter och utgångspunkter för sitt föreningsengagemang.

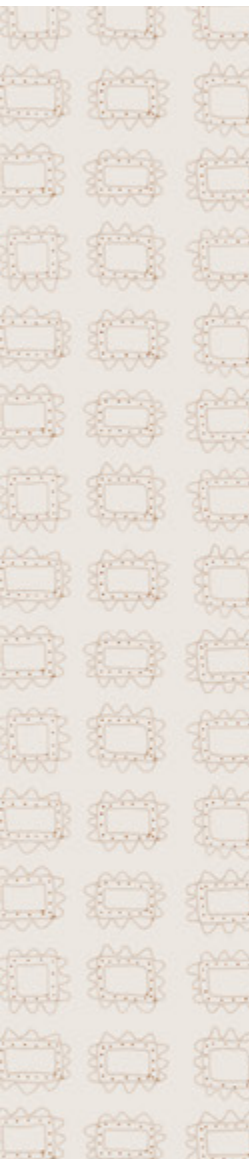
Varhelst behov finns genomför ABF dessa grundläggande utbildningar för förtroendevalda. Formen varierar utifrån lokala behov och förutsättningar. Det kan handla om allt från korta endagskurser, veckoslutskurser eller längre studiecirklar.

TIPS!

De studiematerial som används ingår i *Föreningsserien*, som består av ett flertal studiehäften för alla olika uppdrag, t.ex. *Ordförande*, *Sekreterare* och *Kassör*.

I *Föreningsserien* ingår också flera studiehäften för olika ämnesområden, t.ex. *Mötesteknik*, *Informera* och *Våga tala*.

Alla studiematerial hittar du på ABFs hemsida i webbutiken.

Stina & Johanna

TAR HAND OM STUDIERNAS I FÖRENINGEN

Mot slutet av Stinas och Johannas första år som styrelseledamöter berättar Carin att hon ska lämna uppdraget som studieansvarig. Hon ska de närmaste åren jobba med att utveckla organisationens pedagogiska verksamhet.

Carin har genom sin erfarenhet och klokskap blivit lite av en mentor för de unga och entusiastiska tjejerna. Hon vill att de ska ta över studierna efter henne. Carin, som brinner för utbildning, har ibland känt sig lite ensam i styrelsen. Hennes idé är att Stina och Johanna ska ta över studierna tillsammans. Det skulle stärka studiernas roll i föreningen och göra det både lättare och roligare för tjejerna. Carin erkänner att hon har lobbats lite och redan pratat med valberedningen.

På årsmötet väljs Stina och Johanna till studieorganisatörer i föreningen. Leif skojar lite om att det tydligen krävs två för att ersätta Carin, men egentligen är han riktigt nöjd.

Direkt efter årsmötet tar Kajsa på ABF kontakt med Stina och Johanna. Hon vill att de ska vara med på den årliga Studieorganisatörsutbildningen som ABF genomför för nya studieorganisatörer. Utbildningen är en del i "ABFs Föreningsskola" som också rymmer utbildning för ordföranden, sekreterare och kassörer. "Jättekul", tänker tjejerna och tackar genast ja. De har gillat ABF-Kajsa ända sedan första gången de träffade henne på deras första föreningsmöte. Med Carins planering och Kajsas stöd tar de sig an sitt första verksamhetsår.

Rekrytera till studieutbudet

Uppdraget som studieorganisatör handlar i grunden om att rekrytera till det studieutbud som finns i föreningen och organisationen. På sikt kan uppdraget vidgas och växa, men vi stannar inledningsvis till vid det grundläggande, att rekrytera.

Du är nyvald och har säkert en massa mer frågor och funderingar än svar på vad du ska göra som studieorganisatör. Nöj dig i början med att rekrytera till det utbud som är planerat i din förening och organisation. Väx in i uppdraget.

Har din företrädare skött sitt uppdrag finns det en studieplan för det kommande året som föreningen beslutat om. Sätt dig in i planen, ta reda på vad utbildningarna innehåller, lär dig vem de vänder sig till, gör en första enkel handlingsplan.

Din första handlingsplan behöver inte vara märkvärdigare än följande:

- Så här ser det planerade studieutbudet ut.
- Det här innehåller utbildningarna.
- Målgrupp för respektive utbildning är.
- Anmälan till vem och när.

TIPS!

Kontakta ABF på orten och anmäl dig till nästa studieorganisationsutbildning.

Samla på dig aktuella studieprogram och kulturprogram från föreningen, organisationen, ABF-avdelningen, Folkets Hus, kommunen och andra lokala föreningar.

Tror du att det är möjligt kommer du att lyckas med din rekrytering!

ATT GÖRA!

Min första handlingsplan – använd gärna **ARBETSBLAD 1**.

När du är nyvald studieorganisatör tar du över en planering från din företrädare. Det finns ett studieutbud som du ska rekrytera deltagare till. Gå igenom och lär dig den beslutade studieplanen för året, ta reda på vad utbildningarna innehåller, lär dig vem de vänder sig till, ta reda på anmälningstider med mera, och du har gjort din första handlingsplan.

Ditt arbete med din första handlingsplan behöver inte vara märkvärdigare än så här:

Så här ser det planerade studieutbudet ut

Samla på dig de studieprogram och kursinbudningar som rör din förening. Föreningen kan ha ett eget studieutbud, en organisation kan ha det, och ABF har alltid en rad utbildningar som vänder sig till såväl allmänhet som medlemsorganisationer. Självklart finns det också andra utbildningsanordnare som kan ha intressanta utbildningar.

Det här innehåller utbildningarna

Lär dig vad de olika utbildningarna innehåller och fundera över vad ni kan ha nytta av i föreningen.

Målgrupp för respektive utbildning är

En välplanerad utbildning ska ha en tydligt uttalad målgrupp, t.ex. nyvalda ledamöter utan utbildning i föreningskunskap. Var noga med att rätt person kommer till rätt utbildning vid rätt tillfälle.

>>

>>

Sök upp och rekrytera

När du nu är insatt i studieutbudet, kan innehållet och har funderat över vem i din förening som tillhör målgruppen, är det dags att söka upp och rekrytera. Samla på dig goda argument och planera samtalen du ska ha när du rekryterar. Och kom ihåg – samtalet är överlägset alla andra informationskanaler.

Anmälan till vem och när

Ta reda på vem som ska ha anmälan och sista datum den ska var inlämnad.

Stina & Johanna

LÄR SIG GRUNDERNA I UPPDRAGET SOM STUDIEORGANISATÖR

Under sitt första år som studieorganisatörer lär sig Stina och Johanna grunderna i uppdraget. Studieorganisationsutbildningen på ABF som leds av Kajsa pågår löpande under året. På så vis kan man varva teori med praktik och mot slutet av året är tjejerna fullfjädrade studieorganisatörer. Eller som det står i kursintyget: ”grundläggande kunskaper i teori och praktik för att sköta uppdraget som studieorganisatör”.

Stina och Johanna börjar inse att det här med att vara studieorganisatör skulle kunna vara bra mycket mer än att bara rekrytera till studier som någon annan beslutat och planerat. De inser att de själva kan ha en aktiv roll i detta arbete. De är ju studieorganisatörer och då är väl tanken att de ska organisera studier?

Det blir ett intensivt, omtumlande och utvecklande år för Stina och Johanna. Med på ABF-Kajsas utbildning är andra studieorganisatörer med erfarenheter och idéer från sina föreningar. De skapar kontakter, lär känna folk, och börjar bygga ett nätverk de kommer ha stor nytta av framledes. Utöver de andra studieorganisatörerna lär de också känna folk som jobbar på ABF och i Folkets Hus.

Grundläggande studieorganisationsutbildning

I många organisationer har man en modell för, och erbjuder utbildning för, sina förenings medlemmar och förtroendevalda. Exempelvis som vi beskriver ovan, funktionsutbildningar för förtroendevalda. Som studieorganisatör i föreningen är det din självklara uppgift att rekrytera deltagare till dessa utbildningar.

Men det är också viktigt att du nu börjar tänka själv utifrån din förenings behov. Från att bara rekrytera till att ta några steg tillbaka och också inventera, planera och organisera.

Du ska nu göra en handlingsplan för din förening, och då är det viktigt att den blir väl förankrad i föreningen. I den bästa av världar behandlar ni planen på ett medlemsmöte och fattar beslut om den. Ett minimikrav bör vara att ni behandlar planen i styrelsen så att alla förtroendevalda blir insatta i, och bärare av, er handlingsplan för studierna.

TIPS!

För de flesta föreningar är det naturligt att se studieverksamheten ur två perspektiv, medlemsutbildning som vänder sig till alla, och utbildning för de förtroendevalda med uppdrag i föreningen. En enkel handlingsplan för föreningens studier skulle kunna byggas upp enligt nedanstående förslag.

ENKEL HANDLINGSPLAN FÖR STUDIEVERKSAMHETEN

Utbildning för alla medlemmar

Vi vill att våra aktiva medlemmar ska ha grundkunskap om förenings syfte och mål, allmän föreningskunskap samt kunskap om mötesdemokrati. Vi vill också erbjuda studier kring årets aktuella prioriterade verksamhet/ämne.

Av föreningens nuvarande medlemmar har X personer gått utbildning eller har motsvarande kunskaper på respektive ämnesområde.

Under verksamhetsåret är målet att utbilda X medlemmar i förenings syfte och mål, X antal medlemmar i föreningskunskap, X medlemmar i mötesdemokrati, samt X medlemmar i något aktuellt prioriterat ämne för föreningen.

Utbildning för förtroendevalda

I vår förening har vi (vanligt i de flesta föreningar) följande förtroendeuppdrag: ordförande, sekreterare, kassör, studieorganisatör och ledamot.

För att sköta styrelseuppdraget på ett bra sätt ska samtliga i styrelsen ha grundläggande styrelseutbildning samt utbildning för sitt specifika uppdrag.

Under verksamhetsåret är målet att samtliga med förtroendeuppdrag ska gå styrelseutbildning samt funktionsutbildning för sitt uppdrag.

ATT GÖRA!

Enkel handlingsplan för studieverksamheten

– använd gärna **ARBETSBLAD 2**.

Gör en enkel handlingsplan för föreningens studieverksamhet med hjälp av arbetsbladet. Du kan använda exemplet ovan som utgångspunkt, men ännu bättre, gör en handlingsplan efter din förenings behov och förutsättningar.

Stina & Johanna

UTVECKLAR STUDIERNÄ I FÖRENINGEN

Under studieorganisatörsutbildningen berättade Kajsa att hon har en grupp av aktiva studieorganisatörer som träffas regelbundet i något som kallas "ABFs Verksamhetsråd". Hon beskrev det som en blandning av planeringsmöte, erfarenhetsutbyte, umgänge och vidareutbildning.

Det krävs inga större övertalningsinsatser för att få Stina och Johanna till gruppen. De brinner verkligen för sitt uppdrag och vill absolut vara med. Det är när Stina och Johanna kommer med i Verksamhetsrådet som de verkligen börjar inse studiernas vikt och betydelse.

På första träffen med Verksamhetsrådet säger Kajsa lite provocerande att "studierna inte har något egenvärde, de är bara ett verktyg för föreningsarna". Stina och Johanna, som både lärt sig massor och haft roligt under sina föreningsstudier, förstår inte alls och protesterar. Kajsa lyckas med sin provokation. Hon vill få dem att inse att det finns både ett organisationsperspektiv och ett individperspektiv. Studierna ska utveckla såväl föreningen och dess verksamhet som deltagarna och deras kunskap.

Kajsa visar ABFs idéprogram "Gör en annan värld möjlig!" som beskriver ABFs syn på folkbildningen och hur ABF uppfattar sitt uppdrag. ABF ser sig som en radikal idérörelse och en bred folkbildningsorganisation och beskriver i idéprogrammet sin demokratisyn, människosyn och bildningssyn.

Under Kajsas handledning förstår de att de borde utveckla ett idé- och målstyrt arbetssätt för studieverksamheten. Kajsas budskap är att organisationens grundläggande idé måste omsättas i mål för föreningen. Studiernas roll är att vara ett verktyg för föreningen att nå målen. Stina och Johanna, som nu blir idébärare av ett idé- och målstyrt arbetssätt, inser att detta inte kan isoleras till studieverksamheten utan också måste gälla övriga styrelsen och hela föreningen.

Utveckla studieverksamheten

När du blivit lite varm i kläderna är det dags att utveckla studieverksamheten. Nu behöver du en mer genomarbetad handlingsplan. Men framförallt behöver din förening ett idé- och målstyrt arbetssätt där studierna utgör ett av de viktigaste verktygen. Studierna måste organiseras för att ni ska närma er föreningens mål. Det är därför vi väljer att benämna ditt uppdrag studieorganisatör.

När du planerar studieverksamheten måste du utgå ifrån organisationens idé och övergripande mål. I din förening ska ni sedan tolka, omvandla och formulera idén och målen, till idé och mål för föreningen. Sedan är det din uppgift att planera, organisera och genomföra studierna.

Om du tänker dig **ORGANISATIONENS IDÉ** som ett nav bygger vi sedan ett hjul kring detta som vi rullar vidare med mot målen. Vi utgår ifrån **FÖRENINGENS MÅL**, **ANALYSERAR** behov och förutsättningar, sätter upp **MÅL FÖR STUDIerna**, gör **HANDLINGSPLANER** för studieverksamheten, skapar **RESURSER** och genomför verksamhet, för att slutligen **UTVÄRDERA** och lära oss för att kunna **UTVECKLA** vidare. Ett ständigt kretslopp där vi hela tiden lär för att utveckla och förbättra studieverksamheten.

Organisationens idé och föreningens mål

Många föreningar är lokalorganisation i en rikstäckande organisation. Andra föreningar är endast lokala och finns då bara på den aktuella orten. Oavsett typ av förening så finns det alltid ett syfte och mål med föreningen. Föreningen bildas för att en grupp människor vill göra något tillsammans.

När vi ska planera studieverksamheten måste vi alltid utgå ifrån organisationens grundläggande idé och övergripande mål. Det vi gör på studiefrenten ska tjäna idén och leda mot målen. Första steget när du arbetar idé- och målstyrt är därför att noga sätta dig in i organisationens idé och din förenings mål.

TIPS!

Organisationens idé brukar finnas formulerad i någon av stadgarnas första paragrafer som då kallas målsättningsparagrafen. Idén kan också finnas beskriven i olika typer av idéprogram eller policydokument.

Din förening har säkert behov av att utveckla verksamheten och styrelsen kan säkert behöva förbättra sitt arbetssätt. Varför inte satsa på en processutbildning för styrelseutveckling?!

ATT GÖRA!

Organisationens idé och föreningens mål

– använd gärna **ARBETSBLAD 3**.

Ta reda på och skriv ner organisationens idé och föreningens mål på arbetsbladet. Om du tycker ni saknar tydliga mål i din förening, ta upp det i styrelsen. Formulera tillsammans mål för föreningen.

Analysera och inventera behoven

Nu är det dags att analysera och inventera behoven av utbildning i din förening. Utgå från de mål ni satt upp för föreningen och fundera i nästa steg över vilken kunskap och kompetens som krävs för att ni ska nå målen.

Som ett första steg i din analys bör du ta reda på förutsättningarna för en framgångsrik studieverksamhet. När vi analyserar är det lätt att fastna på de hinder vi ser, vi ältar problemen och kommer inte vidare. Undvik denna återvändsgränd och försök också se möjligheterna.

Vill du göra en lite grundligare analys kan du utöver att titta på möjligheter och hinder också bedöma era styrkor och svagheter. Du kommer då upptäcka det ni är bra på, men också det ni behöver förbättra.

I nästa steg gäller det att utifrån dessa övergripande analyser bli mer konkret och bedöma de kunskaper och den kompetens ni behöver i föreningen. Utgå från organisationens idé och föreningens mål (arbetsblad 3) och bedöm vilken kunskap/kompetens som krävs för att närma sig idén och målen.

När du har blivit riktigt varm i kläderna kan du redan på planeringsstadiet ge dig i kast med att analysera de effekter som den planerade verksamheten kan leda till. På så vis ökar du er beredskap att möta förändring och utveckling.

TIPS!

Utan att blunda för hindren gäller det att fokusera på möjligheterna.

Med vetskap om våra styrkor kan vi lättare åtgärda våra svagheter.

Organisationens idé och föreningens mål avgör vilken studieverksamhet som krävs.

ATT GÖRA!**Analysera och inventera behoven**

– använd gärna **ARBETSBLAD 4**.

En väg att skapa dig en helhetsbild av förutsättningarna är metoden "Möjligheter & Hinder" som du finner som arbetsblad 4:1.

Med en lite högre ambitionsnivå kan du utöver att bedöma möjligheter och hinder också ta med era styrkor och svagheter i analysen. En sådan analys kan du göra med hjälp av "SWOT-metoden" som återfinns som arbetsblad 4:2.

Konstruera nu ditt eget arbetsblad där du bedömer och listar följande:

- A.** Kunskaper/kompetenser som krävs för en framgångsrik verksamhet med sikte på att närma er organisationens idé och nå föreningens mål. Bedöm utifrån såväl medlemsperspektivet som förtroendevaldaperspektivet.
- B.** Nästa steg blir att du inventerar hur det ser ut i föreningen. Vilka kunskaper/utbildningar har medlemmar och förtroendevalda?
- C.** Skillnaden mellan A och B utgör underlaget för att formulera målen och kunna göra din handlingsplan ($A - B = C$).

>>

>>

Analysera för att möta effekterna

– använd gärna **ARBETSBLAD 4:3**.

Analysera för att möta effekterna handlar om att förbereda för effekterna redan när du planerar verksamheten. Tänk så här:

- Vi planerar att genomföra en viss aktivitet.
- Vad vill vi uppnå med aktiviteten?
- Vad blir effekterna av aktiviteten när den är genomförd?
- Planera följdaktiviteter för att möta effekterna.

Syftet med att analysera planerad verksamhet är att tänka innan vi handlar. Att skapa en beredskap och vara beredd på olika effekter av det vi planerar genomföra. Analysmetoden återfinns som arbetsblad 4:3.

Mål för studieverksamheten

Målstyrd verksamhet är avgörande för framgång med studierna. Väl genomtänkta och väl formulerade mål för studierna ska:

- Ligga i linje med och stödja organisationens idé och föreningens övergripande mål.
- Vara tydliga för att förstås och accepteras av alla berörda och därmed kunna skapa entusiasm.
- Vara realistiska och nåbara, men ändå utmanande.
- Vara tidsatta och ange ett framtida tillstånd eller resultat, kvantitativt eller kvalitativt, för att kunna mätas, bedömas och utvärderas.

TIPS!

Unna dig ordentligt med tid när du ska formulera målen för studierna.

Se till att målen blir väl förankrade hos alla berörda – ansvaret ligger hos hela styrelsen.

Var **SMART** när du formulerar dina mål för studieverksamheten.

- **S**pecifikt – vägledande och ange färdriktningen.
- **M**ätbart – bestämt resultat, framtida tillstånd, kunna mätas och bedömas, kvantitativt och/eller kvalitativt, möjligt att utvärdera.
- **A**cciperat – tydligt, förstås och delas av berörda, entusiasmerande.
- **R**ealistiskt – en utmaning, ska skapa engagemang och entusiasm, men nåbart.
- **T**idsatt – ha en tidsplan med delmål och slutmål.

ATT GÖRA!

Mål för studieverksamheten – använd gärna **ARBETSBLAD 5**.

Planera mera

Dina mål ska nu omsättas i olika aktiviteter på studiefronten. Men nöj dig inte med att ange vad som ska göras. Fundera också över hur du ska göra, när det ska ske och vem som ska ansvara för att det genomförs. Och låt alltid ett "varför" sväva över allt du bestämmer dig för att göra. Varje liten aktivitet du planerar ska vila tryggt i organisationens idé och harmoniera väl med föreningens mål.

TIPS!

När du planerar, tänk alltid: vad – varför, hur – varför, när – varför och vem – varför.

"Hur" är många gånger lika viktigt som "vad" – arbetssätt och verksamhet ska gå hand i hand.

ATT GÖRA!

Planera mera – använd gärna **ARBETSBLAD 6**.

Inventera resurser

Alla aktiviteter som ni planerar kommer att kräva resurser. Vän av ordning kanske tycker vi borde behandlat resurserna tidigare i planeringsarbetet. Tänk om vi spänt bågen för hårt och satt för höga mål? Riskerna finns men är liten. Tvärtom är riskerna med att utgå från resurserna mycket större. Vi kommer då att begränsa oss och ha svårare att tänka nytt.

Ofta sätter vi likhetstecken mellan resurser och pengar, men resurser är bra mycket mer än så. I föreningslivet handlar det sannolikt i första hand om engagerade och aktiva människor. Börja därför med att inventera vilka människor du behöver runt om dig för att lyckas väl med studieverksamheten. I nästa steg kan du sen titta på övriga resurser som krävs i form av studiematerial, lokaler, administration, organisation, med mera, och självklart också ekonomi.

Du är nu på det klara med vilka resurser som krävs. Nästa steg i din resursjakt handlar om att inventera vilka av dessa resurser som redan finns i föreningen. Du avslutar jakten med att söka reda på de resurser som fattas er. Använd ditt nätverk i och utanför den egna organisationen.

TIPS!

- Vårt handlingsutrymme är oftast mycket större än vi först tror.
- Vill vi tillräckligt mycket kommer vi också finna resurserna att genomföra det.
- Engagerade och aktiva människor gör underverk.
- Inventera i tre steg – dessa resurser krävs, dessa har vi, resten får vi hitta eller skapa.

ATT GÖRA!

Inventera resurser – använd gärna **ARBETSBLAD 7**.

Utvärdera för att lära

Ibland är vi lite slarviga och buntar ihop uppföljning och utvärdering. Gör inte det.

Uppföljning är när vi löpande under året följer upp att vi styr mot uppställda mål, att vi håller kursen och att vi korrigerar kursen om omständigheterna så kräver. Planera för uppföljning så att det blir ett naturligt återkommande inslag i verksamheten, gärna på varje styrelsemöte.

Utvärdering sker mer sällan, men är bra mycket mer än uppföljningen. Utvärdering handlar ytterst om att lära av de erfarenheter vi skaffar oss. Utgå från din handlingsplan när du utvärderar och reflektera utifrån följande:

- Vad hade vi planerat att göra och hur blev det i verkligheten?
- Varför blev det som det blev?
- Vad kan vi lära av våra erfarenheter?
- Vad och hur bör vi göra annorlunda nästa år?!

Svårare än så behöver det inte vara att utvärdera för att lära.

TIPS!

- Föreningens verksamhetsberättelse borde vara alla föreningars årliga utvärdering.
- En genomarbetad handlingsplan är första steget mot en bra utvärdering.

ATT GÖRA!

Utvärdera för att lära – använd gärna **ARBETSBLAD 8**.

Utveckla för att förbättra

Även en bra studieverksamhet kan bli bättre. I takt med att du utvecklas som studieorganisatör kommer du se förändringsbehov och hitta möjligheter till utveckling av studieverksamheten.

När du byggt upp en bra studieverksamhet, känner dig trygg i rollen och har hittat ett bra arbetssätt – då är det dags att utveckla verksamheten vidare. Undvik att administrera verksamhet du själv byggt upp. Det leder oftast till stagnation som i sin tur ofelbart leder till avveckling. Uppföljning och utvärdering ska ses som ett pedagogiskt kretslopp. Tänk så här:

Vi planerade följande aktiviteter under året
Vad var framgångsfaktorerna – varför då?
Vad blev inte riktigt som vi hade tänkt oss – varför då?

Vilket lärande tar vi med oss in i framtiden?

Vi uppnådde följande resultat – varför gjorde vi det?
Vilka effekter har resultaten lett till?

Vad bör nästa steg bli – hur ska vi utveckla verksamheten?

Syftet är att skapa en beredskap och vara beredd på olika effekter som kan komma av det vi planerar att genomföra.

TIPS!

Akta dig för att bli nöjd och slå dig till ro – det finns bara utveckling eller avveckling.

ATT GÖRA!

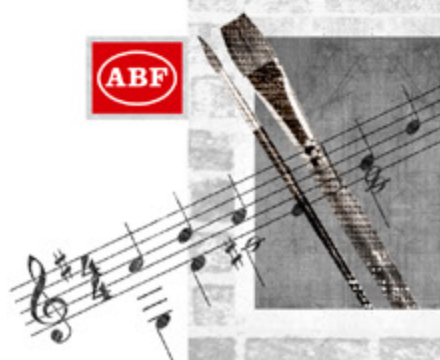
Utveckla för att förbättra – använd gärna **ARBETSBLAD 9**.

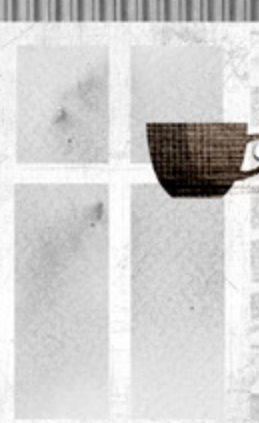
PRO

FÖRTROENDEVALD

Folkets Hus

larrac...
ad. När en lastbil eller en...
allt större, kändes oväsendet vä...
ig struntade i om jag verkligen ko...
av hjulen och rusade över vägen...
å år. Jag nådde den andra sidan av...
lät hjulen fatta beslutet för m...
tt ögonblick, mitt hår p...

Stina & Johanna

FOLKBILDARE

Det har nu gått några år. Stina och Johanna har fortsatt utveckla studieverksamheten och också utvecklats som studieorganisatörer. Det är ingen överdrift att påstå att de båda har utvecklats till goda folkbildare.

De driver en verksamhet som är lite utöver det vanliga. Grunden är utbildning för föreningens medlemmar och intresserade medborgare. De förtroendevalda får utbildning för sina respektive uppdrag. Styrelsen har en pågående utvecklingsprocess och arbetar idé- och målstyrt. Dessa utbildningar gör de ur ett organisationsperspektiv, men folkbildare som de är har de insett vikten av att också se individperspektivet. Det gör att studieverksamheten spänner över ett betydligt bredare fält än de rena föreningsstudierna. Årets studieprogram omfattar också navigation, musik, matlagning, språk, rättvis handel och mycket annat. Allt med vetskapen om att kunniga och medvetna människor blir trygga och aktiva medborgare.

Vid sidan av den egna föreningen har tjejerna också engagerat sig i andra föreningar. Stina är aktiv i Folkets Hus styrelse och Johanna har engagerat sig i ABFs styrelse. Man kan med visst fog säga att de personifierar bildningsverksamheten på sin ort.

Det är därför ingen slump att de vid ABFs årsmöte nyligen tilldelades utmärkelsen "Årets Folkbildare" för sina folkbildningsinsatser. I sitt tacktal tackade de Malin och Erik som fick dem att gå sin första studiecirkel, Carin som öppnade dörrar och fick dem att gå vidare, Leif som gav lite lagom motstånd, och sist men inte minst ABF-Kajsa som inspirerat och väglett dem på deras folkbildningsresa.

Uppdraget som folkbildande studieorganisatör

Erfarna studieorganisatörer som tittar tillbaka på sin utveckling brukar beskriva den i några faser. Inledningsvis att skaffa sig kännedom om allt som rör uppdraget. Nästa fas handlar om att man börjar förstå uppdragets alla delar, för att i en tredje fas acceptera dess vidd och möjligheter, men också begränsningar. Väl så långt har man lagt en bra grund för lust och engagemang vilket gör att man i en femte fas tar ansvar och går till handling. Det är när man kommit så här långt i sin utveckling som studieorganisatör som man på allvar kan börja utveckla verksamhet och arbetssätt. Man har blivit en folkbildande studieorganisatör.

Studieorganisatörens utvecklingsfaser

Egen utveckling

Det är lätt att glömma av sig själv när man brinner för att utveckla studierna. I din roll som folkbildande studieorganisatör måste du ha självinsikten att du måste fylla på de egna förråden för att kunna och orka inspirera andra.

Planera alltså för din egen utveckling.

ATT GÖRA!

Min egen utvecklingsplan – använd gärna **ARBETSBLAD 10**.

Gör en utvecklingsplan för din egen utveckling med hjälp av arbetsbladet. Följ upp planen regelbundet, utvärdera och gör de förändringar du har behov av.

Mitt nätverk

En outtömlig källa till inspiration och stöd är att ta del av andras erfarenheter, kunskaper och kontakter. Se därför till att bygga och underhålla ett nätverk med studieorganisatörer och andra aktiva personer inom folkbildningen.

När du bygger ditt nätverk är det naturligt att börja i den egna organisationen. Vilka studieorganisatörer i andra föreningar inom organisationen vill du ha kontakt med och också samarbeta med?

Nästa grupp att titta på är nog studieorganisatörer i föreningar i andra organisationer. Säkert hittar du där personer som driver en verksamhet liknande din och som du kan byta erfarenheter med.

Personalen på ABF och de förtroendevalda i ABFs styrelse bör vara självklara i ditt nätverk, se mer nedan.

Andra som kan komma att ingå i ditt nätverk är de som arbetar på Folkets Hus. Du kommer möta vaktmästare, konferensvärdar och föreståndaren.

Kommunpolitiker och kommunala tjänstemän som är verksamma inom kultur, fritid och utbildning kan vara andra bra kontakter.

Sist, men inte minst, håll kontakten med intressanta personer som du bara råkar stöta på i något sammanhang ...

ATT GÖRA!

Mitt nätverk – använd gärna **ARBETSBLAD 11**.

Fundera över hur ditt nätverk ser ut idag och hur det borde se ut framledes. Rita ditt nätverk med hjälp av arbetsbladet.

Mina ABF-kontakter

På ABF är det ett flertal personer du behöver samarbeta med. Säkert blir det i praktiken den verksamhetsansvariga du har den mesta kontakten med, men du behöver fler i ditt nätverk. Administratören som sköter allt det praktiska kring studierna, cirkelledare och handledare som genomför utbildningarna samt ombudsmannen då det handlar om beslut och övergripande frågor. Säkert kan du också ha nytta av att ha kontakt med någon förtroendevald i ABFs styrelse.

ATT GÖRA!

Mina ABF-kontakter – använd gärna **ARBETSBLAD 12**.

Fundera över vilka dina ABF-kontakter är och borde vara på olika områden. Använd arbetsbladet och skriv dit namn och kontaktuppgifter för de olika nyckelpersonerna.

STUDIEPROGRAM FÖRENINGARNAS FÖRENING

Ansvariga studieorganisatörer Stina & Johanna

Utbildningar/ föreningskunskap

Medlem i föreningen
Ordförande
Sekreterare
Kassör
Studieorganisatör
Cirkelledare/handledare
Processutbildning styrelser

Cirkel-/handledare från föreningen

Malin och Erik
Leif
Pennan
Börsen
Kajsa
Carin
Irith och Klas

Breddat utbud

Svenska som andraspråk
Väv din matta
Matlagning
Spårsök med din hund
Rättvis handel/Handla ekologiskt
Vardagsekonomi
Egen el/Bygg din anläggning
Spela hårdrock
Segla till Medelhavet
Lev livet som pensionär

Cirkel-/ handledare med ämneskompetens

Nisse Språk
Ulla Vävare
Benne Kock
Anna Kennel
Josef Konsum
Daniela Ekonom
Pelle Uppfinnare
Stoffe Basgitarr
Blommor & Stjärnor
Sonja-Siv Pensionär

**All studieverksamhet planeras och genomförs i samverkan med
vårt studieförbund ABF – Arbetarnas Bildningsförbund.**

Folkrörelsevärlden, föreningslivet och folkbildningen

Ett efterord inför framtiden

46

Omvärldsorientering

Huruvida vi lever i förändringarnas snabba tidevarv ska vi låta vara osagt. Att många upplever att förändring tycks vara det enda bestående och att det går snabbt är dock sant. Så det gäller att förhålla sig till känslan och att rusta sig. Därför är det alltid nyttigt att spana på omvärlden och framtiden. När du spanar är det klokt att inta de olika perspektiven invärld, närvärld respektive omvärld. Det är lättare att förstå och välja väg om du dels tittar på den egna föreningen och organisationen, dels på den närmaste omgivningen inom föreningslivet och folkrörelsevärlden, men också på samhället i stort runt om oss.

Folkrörelsevärlden vår "bransch"

Som föreningsaktiv rör du dig i en lite speciell "bransch" där idéer, värderingar och folks engagemang är utmärkande. När forskare talar om vår bransch benämns den med uttryck som *Non profit*, *Ideella sektorn*, eller *Civilsamhället* – vi säger folkrörelsevärlden.

Folkrörelsernas betydelse för utvecklingen i samhället kan inte nog betonas. Under dryga hundra år har folkrörelserna drivit på den demokratiska utvecklingen. De är gamla, kanske tillhör de historien, kanske har de gjort sin historiska uppgift – eller är det kanske tvärtom?

Föreningen basen i folkrörelsen

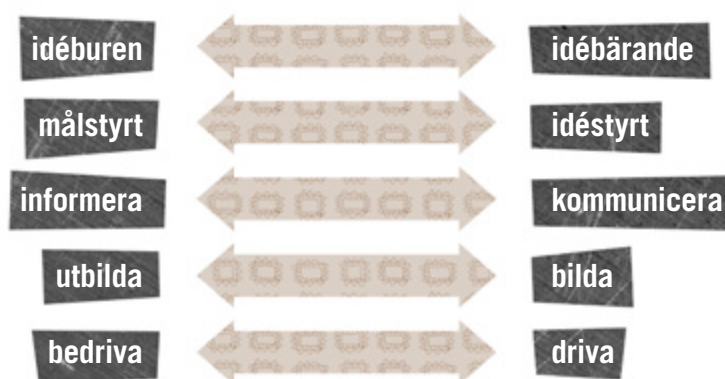
Folkrörelsernas aktiva och engagerade medlemmar har fyllt demokratin med kött och blod. De lokala föreningarna är basen i folkrörelserna och därmed en viktig byggsten i grunden för demokratin. I föreningarna får människor chans att växa och skolas demokratiskt. Föreningslivet är som en plantskola för ett vidare samhällsengagemang.

Från idéburen till idébärande

När vi spanar på folkrörelsevärlden ser vi mycket insiktsfullhet och klokskap, men också en viss trötthet och brist på nytänkande. Folkrörelser som aktivt drivit på för förändring och utveckling, har kommit att bli alltmer av förvaltande organisationer. Visst är man idéburna och arbetar målstyrt, man är duktiga på att informera och utbilda, och man bedriver verksamhet. Men det räcker inte om man vill påverka samhällsutvecklingen.

Fokus måste vara framåt. En folkrörelse värd namnet måste tro på sina idéer, samla mycket folk, och vara i aktiv rörelse. Då blir rörelsen idébärande och arbetar idéstyrt, kommunicerar med och bildar folk, och man driver på utvecklingen.

Folkrörelser kan aldrig nöja sig med att bara förvalta utan måste ha fokus på förändring mot ett bättre samhälle – en balansgång, men med ett tydligt fokus.

Rollen som förtroendevald

Att vara förtroendevald i din förening är något fint och viktigt – du har fått förtroendet av medlemmarna. För att sköta uppdraget på ett bra sätt måste du vara idébärare av föreningens syfte och mål. Men ni måste också ha ett arbetssätt i styrelsen som bygger på delaktighet.

När vi bildar våra föreningar gör vi det för att vi är flera som tycker lika och vill göra något tillsammans. Föreningen är till för mig som medlem, samtidigt som jag är till för föreningen som förtroendevald.

Som förtroendevald är det viktigt att komma ihåg att föreningens liv sannolikt är längre än mitt liv i föreningen.

Ibland säger vi lite slarvigt att studieorganisatören har ansvar för studierna. Mer korrekt är att säga att styrelsen har en arbetsfördelning där studieorganisatören handhar föreningens studieverksamhet. Ansvar har hela styrelsen tillsammans.

Styrelsearbete är ett lagarbete och vi behöver en arbetsfördelning för att göra ett bra arbete. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att alla i styrelsen har samma ansvar formellt. Blanda inte ihop ansvar med arbetsfördelning.

Namnet "styrelse" antyder att rollen är att styra föreningen och verksamheten. Styrelsen behöver ha en övergripande helhetssyn, vara väl förtrogen med föreningens idéer, och ha klara mål för verksamheten.

Studiernas roll i föreningen

Vi måste bestämma oss för vilken roll vi vill att studierna ska ha i vår förening. Lite olika beroende på vilken förening, men vi kan se några generella uppgifter:

- Information om föreningens syfte och verksamheten riktat mot allmänheten, blivande medlemmar och nya medlemmar.
- Hålla igång föreningen i form av utbildning av de förtroendevalda med uppdrag, det vill säga ett organisationsperspektiv.
- Stimulera individuell utveckling för medlemmar och förtroendevalda, det vill säga ett individperspektiv.
- Skapa sammanhållning, stämning, gemenskap och ha roligt tillsammans.

Väljer vi ett strikt organisationsperspektiv kommer studierna att ha en rätt begränsad roll och omfattning i föreningen. Väljer vi att också tillföra individperspektivet kan studie- och bildningsverksamheten bli hur bred och omfattande som helst.

**Vi tror på idén om aktiva folkrörelser som vill
och vågar använda folkbildningen som metod!**

Egna anteckningar

50

FÖRFATTARE: Irith Blum och Klas Stjärnehag, Arbetarnas Bildningsförbund

GRAFISK FORM, ILLUSTRATION & PRODUKTION: Kristina Alfonsdotter, www.alfonsdotter.se

TRYCK: TMG Sthlm, Stockholm 2013 **ISBN:** 978-91-85405-15-2

